

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIVA
KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI
URGANCH FILIALI**

Kompyuter injiniringi fakulteti

Axborot ta'lim texnologiyalari kafedrası

**” Moodle tizimida “Masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari” fanidan
va'ruza mashg'ulotlari yaratish” mavzusida**

KURS ISHI

Rahbar:

Axborot ta'lim texnologiyalari
kafedrası o'qituvchisi
F. Masharipova

«___» _____ 2016 y.

Bajardi:

921-14 guruh talabasi

F. Abdullaeva

«___» _____ 2016 y.

Urganch-2016 yil.

Mundarija

KIRISH	3
I BOB. Masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari faniningning maqsad va vazifalari	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Masofali o`qitish va uni tashkil qilish.....	5
1.2. Masalaning qo'yilishi	7
II BOB. ASOSIY QISM	
2.1. Moodle tizimida “Masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari” fanidan laboratoriya mashg`ulotlari yaratish	9
2.2. Laboratoriya mashg`uloti va uni tashkillashtirish uslubiyoti	Ошибка!
Закладка не определена.	
2.3. Moodle tizimida laboratoriya mashg`ulotlarini yaratish afzalligi	15
Xulosa	18
Foydalanilgan adabiyotlar.....	19

KIRISH

Hozirgi vaqtda O`zbekistonda mutaxassis kadrlarni tayyorlashga katta ahamiyat berilmokda. O`zbekiston Respublikasi Oliy majlisining IX sessiyasida tasdiklangan «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi», «Akademik litseylar va kasb-hunar kollejlarini tashkil etish va ularni faoliyatini boshqarish to`g`risida» O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori bunga dalildir. Ma`lumki «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» milliy tajribalar tahlili va ta`lim tizimidagi jahon miqyosidagi yutuklar asosida tayyorlangan hamda har to-monlama kamol topgan, yuksak umumiy va kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka, ijtimoiy-siyosiy hayotda mustaqil ravishda mo`ljalni to`g`ri ola bilish mahoratiga ega bo`lgan, istiqbol vazifalarni ilgari surish va hal etishga qodir kadrlarning yangi avlodini shakllantirishga yo`naltirilgandir. Unda xalqimizning boy intellektual merosi umumbashariy qadriyatlari, madaniyati asosida, iqtisodiyot, fan, texnika va texnologiyalarining yutuklari asosida chuqur bilim va tafakkurga ega bo`lgan malakali kadrlarni tayyorlash bo`yicha aniq tadbirlar belgilangan. Ushbu tadbirlarni amalga oshirishda tashkil qilinayotgan akademik litseylar, kasb-hunar kollejlarini malakali pedagogik kadrlar bilan ta`minlash maqsadida «Kasbiy ta`lim» sohasi mutaxassisligi bo`yicha o`tiladigan maxsus fanlarni o`qitish sifatini oshirish, ularga zamonaviy o`qitish texnik vositalari imkoniyatlaridan samarali foydalanishni uqtirish maqsadga muvofiqdir.

Pedagogik ta`lim muhitining samarasi, yangi texnologiyalar negizida o`qitish mazmunining rivojlanishiga, ta`lim muhiti interfaolliги rivojiga, ta`lim jarayonida o`quvchining faolliğini rivojlantirishga, moslashuvchan o`quv jarayonining tashkil etilishiga bog`liqdir.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda masofaviy talim texnologiyalari va vositalari fanidan moodle dastirida laboratoriya mashg`uloti yaratdim.

I BOB. Masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari fanining maqsad va vazifalari

XXI asr bo'sag'asida masofaviy ta'lim tizimi uchun o'qituvchilar tayyorlash ham muhim masalalardan biri bo'lib qoldi. Lekin, ayni vaqtda respublikamizning biror oliygohi ham zamonaviy masofaviy texnologiyalar va usullar sharti asosida ish yuritadigan pedagog kadrlar tayyorlashga tizimli tarzda yondashgani yo'q. Ayrim xorijiy mamlakatlarda masofaviy o'qitish tizimi uchun pedagog kadrlar tayyorlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Masalan, "E-learning" va "On-line teaching" mutaxassisligi bo'yicha magistrlar tayyorlash dasturi oxirgi yillarda yo'lga qo'yilgan. Tabiiy ravishda savol tug'iladi. Xo'sh, masofaviy ta'lim o'qituvchisi kim? Birinchi galda, masofaviy ta'lim o'qituvchisi masofaviy texnologiyalarni qo'llash orqali ta'lim beruvchi o'qituvchidir. U masofaviy o'qitishning texnologiyalari – Internet-texnologiya va Keys-texnologiyadan boshlab, barcha TV va radio eshittirish texnologiyalarida ham ish yuritishni biladigan o'qituvchidir. Masofali ta'lim o'zining qulayligi va egiluvchailigi tufayli o'qitish shaklining juda keng ommalashgan shakliga aylanmoqda. U kushppa kasb egalari va ishchilarning o'rnatilgan jadval bo'yicha mashg'ulotlarga qatnashish zaruratidan ozod etilgan xolda ta'limni davom ettirishni tuxtatupchi pishi olib tashlaydi. Ta'lim olish kishilarning keyingi faoliyatlarini rivojlantirish uchun zamin yaratadi. Tejamkorlikka asoslangan xozirgi zamonvviy bilimlarni egallash uchun xar bir kishi o'zining ko'nikma va malaka darajasini takomillashtirishi lozim. Tarmokli muloqot qilish texnologiyalarshga asoslangan ko'pgina interfaol tizimlar ishlab chikilgailigi tufayli virtual auditoriyalar orqali kishilarning uzluksiz ta'lim olishlarini tashkil etish keskin rivojlanmoqda. Bu xolatni ko'pgina jaxon ekspertlari xam tasdiqlamoqdalar.

Masofali ta'lim mustaqil ta'limdir. Masofali ta'lim talabalar zimmasiga aniq bir mas'uliyat yuklaydi. O'qitishning an'anaviy shaklidagi mashg'ulotlarida, talabaning davlat ta'lim standartlaridagi bilimlarni egallash zarurati o'z-o'zidan motivatsiya qilish omili xisoblanadi. Masofali o'qishda esa, bunday qiziqtirish yuk - kurega yozilish va uni muvaffakiyatli tugatish talabaning butunlay o'ziga boglik.

Masofali ta`lim kuredoshlari va o`qituvchi tomonidan xech qanday ogoxlantirisheiz shugullanish mas`uliyatini o`z zimmasiga olgan va voyaga yetgan talabalarga mos keladi. Masofaviy ta`limda o`quvchining individual ta`lim olish bo`yicha chiziqli tamoyili shakllanadi. O`quvchining o`z ta`limini faollashtirish maqsadida, o`quv jarayonining barcha metodologik darajalarida tanlash tizimi shakllantirilgan bo`lib u ta`lim oluvchining bu sohada o`z shaxsiy maqsadini aniq qo`yishini, mashg`ulotlarning ustuvor yo`nalishlarini hamda ta`limning turli sohalarida o`qitishning shakl va tezkorligini tanlash va ta`minlashni ko`zda tutadi. O`qitishda, o`quv materiallarining o`zlashtirilishi tamoyili, ya`ni o`qitish o`quvchining real o`quv imkoniyatlari darajasida tashkil etilishi va bunda o`quvchi intellektual, jismoniy, ortiqcha axloqiy yuklama his etmasligi, uning sog`lig`iga putur yetkazmasligi lozimligini uqtiradi. Masofaviy ta`limda aniq masofaviy kurslarni o`qitishda, o`quvchilarning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish tamoyili sifatida keladi. Bu tamoyil asosida tinglovchi yoki o`quvchilar shaxsining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, masofaviy kurslarning moduli tuziladi. Bunda tinglovchilarning shaxsiy xususiyatlari quyida uch daraja: psixofiziologik, psixologik, psixosotsiologik xususiyatlari bo`yicha hisobga olinadi. Masofaviy o`qitishning sifati o`quv kurslarini tashkil etilishiga bog`liq. Agar kurs o`qitish uchun, ya`ni tinglovchi va o`qituvchi muloqoti uchun yaratilgan bo`lsa, u holda bunday kursni tashkil etish talablari, o`quv materiallarini tanlash va ularning tuzilmasi muloqot xususiyatlaridan kelib chiqqan bo`lishi kerak. Agar kurs mustaqil ta`lim uchun yaratilgan bo`lsa, u holda o`quv materiallarini tanlash, kurslar tuzilmasi va tashkil etilishi boshqacha bo`ladi. Kurslar telekommunikatsiya tarmog`i sharoitidagi tinglovchi va o`qituvchi muloqotining xususiyatlari asosidagi talablardan kelib chiqib tashkil etilishi lozim. Bunda o`rgatuvchi kurslar yaratishning umumdidaktik tamoyillar, axborotlarni qabul qilish bilan bog`liq psixologik xususiyatlar, ergonomik talablar, ikkinchidan, zamonaviy axborot texnologiyalari va telekommunikatsiya tarmoqlarining dasturiy vositalari yaratgan imkoniyatlardan maksimal foydalanish hisobga olinishi zarur. Masofaviy o`qitish tizimi uzluksiz ta`lim tizimida kunduzgi, sirtqi, eksternat o`qitish tizimlari qatorida

ko`rilishi kerak. Pedagogikaning asosiy tamoyillarini o`zida aks ettiradigan shaxsiy yo`naltirilgan yondoshuv dunyo pedagogik jamoalari tomonidan zamonaviy ta`lim tizimlarining barcha shakllari uchun tan olingan. O`qitish markazida o`qitish jarayoni emas, talabaning shaxsiy imkoniyatlari va qobiliyatidan kelib chiqadigan bilish faoliyati, o`rganish turadi. O`qituvchining faoliyati talabalarning mahsuliy faoliyatining tashkil etilishiga yo`naltirilgan bo`lishi kerak. Ta`lim tizimining asosiy maqsadi shaxsning intellektual va ma`naviy rivojlanishi, tanqidiy va ijodiy fikrlashni shakllantirish, axborotlar bilan ishlashni o`rgatishdir. Kompyuter texnologiyasi dasturlashtirilgan o`qitish g`oyasini rivojlantirishga qaratilgan bo`lib, o`qitishning yangi, hali tadbiq etilmagan, yoxud aytarli tadbiq etilmagan yangi texnologik variantlari bilan ish ko`radi va hozirgi zamon kompyuterlari va telekommunikatsiyasining noyob imkoniyatlarini paydo etadi. Talabalar bilimni baholashning kompyuter tizimi va o`zlashtirish monitoringini tashkil etish uchun avvalo, zamonaviy ta`lim tizimida o`qitishning sifatini tashxis qilishga, ya`ni uning holatini aniqlamay turib, undagi jarayonlarni samarali boshqarishga, ta`limda ma`lum bir maqsadga erishishning iloji yo`qligi hech kimda shubha tug`dirmaydi. Talabalarning yakunlovchi bilim va malakalarini ta`lim jarayonida turli mezonlar va yondashuvlarga tayanib aniqlash, bu jarayonlarga axborot texnologiyalarini qo`llash, ularning qo`yilgan didaktik talablarga mosligi haqiqiylikini nazorat qilish mumkin.

Bunda pedagogik tashxis talabalar bilim, malaka va ko`nikmalarini shakllanish darajasini aniqlashni, nazorat qilishni, baholashni, yig`ish va statistik ma`lumotlarning tahlili hamda kelgusida bu jarayon rivojini bashorat qilishni o`z ichiga oladi. Metodik adabiyotlarda talabalar o`zlashtirishlarining tashxisi, ular tomonidan erishilgan o`zlashtirishlarning darajasi sifatida qayd etish ekanligiga e`tiborni qaratsak, unda pedagogik tashxisning maqsadi, ta`lim jarayoni borishini tahlili va uni baholashni o`z vaqtida aniqlanishidan iborat bo`ladi.

Ma`lumki, ta`lim jarayonini bunday baholash, faqat talabaning o`zlashtirish darajasini belgilash bilan chegaralanib qolmay, o`qitish jarayonini rag`batlantirishda muhim pedagogik vosita va ijobiy motiv uyg`otish bilan talaba shaxsiga kuchli

ta'sir etadi. Shu xilda talabani ob'ektiv baholash asosida unda adekvat ravishda o'z-o'zini baholash imkoni tug'iladi va o'z muvaffaqiyatlariga tanqidiy munosabat shakllanish qayd etiladi. Shu nuqtai nazardan talaba bilim, malaka va ko'nikmalarini baholash, ayniqsa, bilimlarni nazorat qilishning kompyuterlashtirilgan tizimi, zamonaviy axborot-pedagogik tizimlarida, ularda bilimni nazoratini tashxisiy ahamiyati va haqqoniyligi hamda samaradorligini oshirish maqsadida tinimsiz izlanishlar va takomillashtirish ishlarini olib borishni taqozo qiladi. Mazkur masalaning yechimi o'qitishning maqsadiga muvofiq va haqqoniy bo'lishida, iloji boricha aniq va asoslangan usul sifatida qayd qilingan.

Bunda ballarning kichik miqdori, bilimlarni haqqoniy baholashni qiyinlashtirishi (masalan besh balli tizimni) aniq bo'lishi qiyin va shu bois ularning rag'batlantiruvchi funksiyasini ham kamaytiradi. Biroq juda yuqori katta intervalda (masalan, 100 balli tizimlarda) olingan baholash tartibida talabalar bilimni baholashni samarali tashkil etish mumkin. Kompyuter texnologiyalari asosidagi monitoring faqat mutaxassis pedagoglar tomonidagina emas, balki pedagogik jarayon ishtirokchilarining o'zlari tomonidan amalga oshirilishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunday texnologiyalarda pedagogik jarayon va o'qish jarayoni ishtirokchilarida o'zlarning axborotga va bilimga bo'lgan ehtiyoj va ishtiyoqlarini faollashtirish xohishining shakllanishiga erishish zarur.

Masofali o'qitish-o'quv jarayoniga tegishli bo'lgan barcha komponentlar, Internet-texnologiyasining maxsus vositalari va boshqalar bilan amalga oshiriladigan xamda interfaollikni ko'zda tutgan o'qituvchi va o'quvchilarning masofadan turib o'zaro aloqa qilishidir.

1.2 Masofali o'qitish va uni tashkil qilish

Masofali o'qitish (MU) axborot-kommunikatsiya texnologiya (kompyuterlar, telekommunikatsiya, mul'timedia) vositalari bilan ilmiy asoslangan o'qitish usullarini kullab, ta'lim (kunduzgi, sirki, eksternat) opit shaklidir. O'qitishning bu shakli o'quvchilarga mos ta'lim predmeti erkin tanlash, o'qituvchi bilan muloqot qilish sharoitlarini ta'minlaydigan an'anaviy, yangi axborot va telekommunikatsiya texnologiyalariga asoslanib. o'qitish jarayoni

o`quvchining kaerdaligi va vaqtga boglik bulmagan xolda amalga oshiriladi. Ukuvchi o`quv muassasasiga katnamay, o`qituvchi yoki o`kuv muassasasining t yutorlaridan doimiy maslaxat olib o`qish imkoniyatiga ega.

Ta`limning fundamentalligi tinglovchining bilish bo`yicha talablarga mosligini tavsiflovchi didaktik tamoyil, psixologik talablarga nisbatan quyidagi aniq mezonlarni ilgari suradi:

- ta`lim oluvchining yuqori motivatsiya talablari;
- shaxsning qo`yilgan maqsadga erishishga yo`naltirilganligi;
- muloqotga nisbatan yetarlicha yuqori qobiliyat;
- o`z xatolarini tuzatib borishi, o`zini rivojlantirish bo`yicha intilishi;

Masofali ta`lim (distant education)-axborot texnologiyasidan foydalangan xolda, masofadan turib, o`quv axborotlarining almashuvini ta`minlaydigan. o`quv jarayonini olib borish xamda boshqarish tizimini amalga oshiradigan bilim va ko`nikmalarni egaplash jarayonidir.(1-rasm)

(1-rasm)

Masofali o`qitish-o`quv jarayoniga tegishli bo`lgan barcha komponentlar, Internet-texnologiyasining maxsus vositalari va boshqalar bilan amalga oshiriladigan xamda interfaollikni ko`zda tutgan o`qituvchi va o`quvchilarning masofadan turib o`zaro aloqa qilishidir.

Masofali o`qitishning asosiy maqsadi-tinglovchilarning kayerda yashashlaridan katiy nazar, jaxondagi ixtiyoriy ta`lim muassasasida o`qish imkoniyatini yaratish, ta`lim muassasalaridagi professor-o`qituvchilarning salohiyatlaridan foyda-langana xolda, ta`lim sifatini oshirish, o`quvchilarning uzluksiz ta`lim olishlarini ta`minlash va ta`limning turli shakllarini bir-biriga yakinlash-tirishdan iborat.

Masofali ta`lim tizimining an`anaviy ta`lim shaklidan farqi uning egiluvchanligiga boglik ravishda yuqori xarakatchanligi, tinglovchilarning mustaqil ishlash imkoniyatining kattaligi, o`quv-uslubiy ta`minotning turli-tuman shakldaligi bo`lib, ular tinglovchilarning kaerdaligidan kat i nazar ta`lim jarayoni samaradorligini ko`tarishga imkon beradi. Masofali o`qitish tizimining xarakatchanlik xususiyati o`quv auditoriya-larini tashkil etish va nazorat qilish, o`quv-uslubiy qo`llanma va elektron kutubxonalar jamgarmalarini, kompyuter tarmoqlarining global xamda maxalliy xisoblash ashyolaridan, shuningdek, t yutor-maslaxatchi va o`qituvchilarni tayyorlash kabi ta`lim ashyolaridan samarali foydalanishni rejalashtirish muammolarini keltirib chiqaradi.

Masofaviy ta`limda o`qituvchi bu jarayondagi turli qatnashuvchilar bilan aloqa o`rnatishiga to`g`ri keladi. Masofaviy o`qitish jarayonida o`qituvchi aloqa strukturasi sxematik tarzda quyidagicha ifodalash mumkin. Boshqa o`quv jarayonidagi kabi, masofaviy ta`limda ham markaziy e`tiborda talaba turadi. Talabalar bu jarayonda ham o`qituvchilar bilan qat`iy muloqotda bo`ladilar. Elektron ma`lumotlar «ma`lumotlar» termini ostida shunday ma`lumotlar nazarda tutilmoqdaki, bunday ma`lumotlarni boshqa komp yuterga yoki komp yuterlarga uzatish mumkin bo`ladi. Shu sabali bu yerda elektron ma`lumot degan termin ishlatilmoqda. Bugungi kunga kelib ko`pgina komp yuterlar global Internet tarmog`iga, ma`lum bir yo`nalish yoki soha bo`yicha qurilgan korporativ tarmoqqa (Intranet) ulangandir.

Masofaviy o`qitishni tashkil qilishning keng tarqalgan, uni boshqalari bilan solishtirganda samaraliroq bo`lgan ikki usuli mavjuddir. Bular videokonferentstexnologiyaga asoslangan masofaviy o`qitish usuli va

Internet/Intranet tarmog`ida WEB texnologiyaga asoslangan masofaviy o`qitish usulidir. Internet/Intranet tarmog`ida WEB texnologiyaga asoslangan masofaviy o`qitish usuli ancha arzon, sodda va asinxron ko`rinishidagi masofaviy o`qitish usulidir. Internet/Intranet texnologiyalarining bugungi kunda erishgan yutuqlari esa oldindan tayyorlab qo`yilgan audio axborotni, video tasvirni va boshqa mul timediya ilovalarini tarmoq bo`yicha uzatish imkonini beradi. Bu masofaviy o`qitish usulining asosiy xususiyati uning asinxronligidadir.(2-rasm)

(2-rasm)

O`quvchilar Internet/Intranet tarmog`i orqali masofaviy o`qitish jarayonini tashkil qilish uchun mo`ljallangan masofaviy o`qitish platformasiga murojaat qilish bilan o`qish jarayonida qatnashadilar. Bunda ular o`zlariga qulay joy va vaqtda masofaviy o`qitish platformasiga murojaat qilishlari mumkin.

Moodle—kurslarni boshqarish tizimi Martin Dougiamas tomonidan yaratilgan (ma`lumotlarni boshqarish tizimi), shuningdek ta`limni boshqarish tizimi yoki virtual o`qitish muhiti sifatida ham mashxur. U erkin tarqatiluvchi (GNU GPL litsenziyasi bo`yicha tarqatiladi) veb-ilova bo`lib onlayn-o`qitish uchun saytlar yaratish imkonini beradi.

Masofaviy ta`lim jarayonini ta`lim tizimini boshqaruvchi dasturiy (LMS-Learning Management System) tizimlaridan foydalangan holda tashkil etish mumkin.

Moodle bu tizim (Content Management System CMS) saytining maxsulotini boshqaruvi, o`qituvchilarning onlayn-kurslarini tuzish qo`llanmalari va ishlash

tizimi. Bunday ye-learning sistemalarni ko`pincha boshqaruv ta`limoti yoki virtual yaratish qurollari deb ataladi. Moodle-bu nafaqat onlayn-kurslarni tuzish va ishlash balki, uning yordamida o`quv veb saytlari bilan ishlash uchun mo`ljallangan aslaxalar omboridir. Dasturning asosiga sotsial teoriya konstruktsiyasi va ishlataolishni o`rgatish kiradi.

Moodle avtorini Martin Dougiamas. Kursning yakunlashi bilan Computer Science va Education yo`nalishi bo`yicha universitetni yakunida dissertatsiyani tayyorlab yoqlagan (Ph.D.). "The use of Open Source software to support a social constructionist epistemology of teaching and learning within Internet-based communities of reflective inquiry". Ÿquv jarayonini qo`llab quvvatlash maqsadida informatsion texnologiyalardan foydalanish fikri 1999 yili Curtin University (Avstraliya) universitetida WebCT kommertsiyaviy platformasini amaliyotda qo`llagandan so`ng paydo bo`lgan. Moodle tizimining ishlab chiqilishining asosiy maqsadi WebCT i BlackBoard platformasidan tekin foydalanish emas, balki o`qitish jarayonida o`qituvchilarning imkoniyatlarini kengaytirish. Moodle LMS (Learning Management System) sinfi ta limni boshqarish tizimiga mansubdir. Rossiyada bunday dasturiy ta minotni masofali ta lim tizimlari (MTT) deyishadi, chunki ayni mana shunday tizimlar orqali ko`plab o`quv yurtlarida masofali ta lim tashkil etilgan. Moodle bu GPL litsenziyali erkin dasturiy ta minot bo`lib, tizimdan bepul foydalanish imkonini beradi. Undan shuningdek, ortiqcha qiyinchiliksiz ta lim muassasasining ehtiyojlariga muvofiq foydalanish va boshqa mahsulotlar bilan uyg`unlashtirish imkonini beradi. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment)jumlasining qisqarmasi bo`lib, modulli ob yektga yo`naltirilgan dinamik o`quv muhiti ma nosini bildiradi. Ÿzining funktsional imkoniyatlariga ko`ra tizim keng ommalashgan bo`lib, tijorat LMSlari bilan muvaffaqiyatli raqobatlashmoqda. Moodle jahonning 30 mingdan ko`proq o`quv muassasalarida ishlatilib, 80dan ko`proq tillarga tarjima qilingan.

Moodle to`g`risidagi batafsil malumotlarni loyihaning rasmiy sayti (<http://www.moodle.org/>)dan olish mumkin. Moodle axborot-tahlil muhitini loyihalash, yaratish va uni boshqarish imkoniyatlarini beradi. Tizimning interfaysi

avvalboshdan dasturlashtirish va malumotlar bazasi, vebsaytlar va boshqalar to`g`risida chuqur bilimga yega bo`lmagan o`qituvchilarga muljallangan. Tizim qulay bo`lib, intuitiv ravishda tushunilishi mumkin bo`lgan interfaysga yega. O`qituvchi mustaqil ravishda faqatgina malumotlar tizimi yordamida yelektron kurs tuzishi va uni boshqarishi mumkin. Jadval, sxema, chizmalar, video, flesh va boshqalarni joylashtirish ham qiyinchilik tug`dirmaydi.

Moodle tizimi masofali o`quv jarayonida keng qamrovli imkoniyatlar va o`quv jarayonida qo`l keladigan qo`llab to`la to`kis quvvatlash o`quv materiallarining keng ko`lamda yoritilishi, bilim saviyasini tekshirish va boshqaruvida ishlash imkonini yaratadi. Xozirgi vaqtda Moodle tizimi jaxonning yirik universitetlarida qo`llab kelinmoqda. Moodle tizimida taxminan 2 mln nafar faoliyat olib boruvchilar qayd etilgan, 200-ta davlatda 70-tildagi 46-ming o`quv partallari va programist-ishlab chiqaruvchilar faoliyat olib bormoqda. Moodle so`zi so`zlarning obverturasi bo`lib "Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment". Moodle modifikatsiyasiz Unix, Linux, FreeBSD, Windows, Mac OS X, Netware va boshqa PHPni qo`llab quvvatlovchi operativ sistemalarda ishlaydi. Ma`lumotlar MySQL va PostgreSQL ma`lumotlar omborida saqlanadi. Moodle dasturini o`rnatish murakkab yemas va bu dasturni o`rnatishda "obnovlenie" va "perexod" talab qilinmaydi. Moodle so`ngi versiyasi SDO Moodle ni mijozlarning umumjaxon birlashmasining. Moodle tizimi masofadan turib o`qitish kurslari va veb-saytlarni yaratishni dasturiy ta`minlash paketidan iboratdir.

Masofaviy ta`limda aniq masofaviy kurslarni o`qitishda, o`quvchilarning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish tamoyili sifatida keladi. Bu tamoyil asosida tinglovchi yoki o`quvchilar shaxsining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, masofaviy kurslarning moduli tuziladi.

1.2. Masalaning qo'yilishi

Moodle tizimida “Masofaviy ta’lim texnologiyalari va vositalari” fanidan laboratoriya mashg’ulotlari yaratish

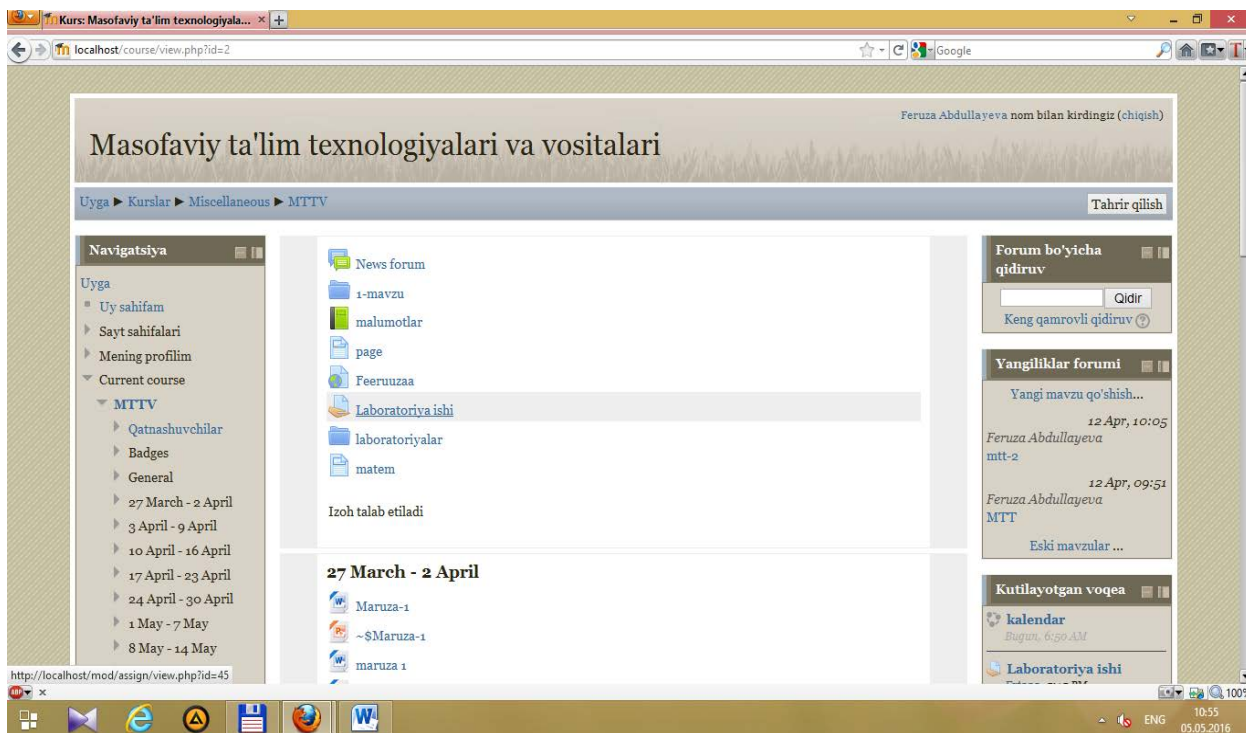
II BOB. ASOSIY QISM

2.1. Masofaviy o`qitishga laboratoriya mashg`uloti

Ta`limga yangi texnologiyalarning kirib kelishi axborotni uzatish va qayta ishlashning elektron vositalariga asoslangan yangi ta`lim texnologiyalarining va o`qitish shakllarining paydo bo`lishiga olib keldi. Masofaviy o`qitishda quyidagi texnik vosita va texnologiyalar qo`llaniladi: o`rgatuvchi, sinovchi va aloqa vositalari. O`rgatuvchi vositalarga izohli lug`atlar, qidiruv vositalari, elektron o`quv qo`llanmalar, ma`ruzalarning videokursi va boshqalar kiradi. Sinovchi vositalarga test savollari, o`z-o`zini tekshirish vositalari mansub. Aloqa vositalari bo`lib forumlar, pochta, audio va video kassetalar xizmat qiladi. Odatdagi ma`ruza kursi an`anaviy o`qitishda quyidagini nazarda tutadi: ma`ruza, izohlar (o`quv materialini ma`ruzachi tomonidan izohlash), og`zaki, yakuniy imtihonda baholash. Masofaviy ta`limda o`qituvchi funksiyasini o`rgatuvchi va sinovchi vositalar (to`la avtomatlashtirilgan, tugal dasturiy mahsulotlar) bajaradi, shuningdek, o`qitishning avtomatlashtirilgan muhitini tashkil etuvchi video va elektron nashr etilgan uslubiy material bajaradi.

Elektron darslikning imkoniyatlarini multiplikatsiya va videotexnikaning zamonaviy vositalarini qo`llagan holda kengaytirish mumkin. Bular o`quv kursi bo`yicha videoma`ruzalar, ishlab chiqarish jarayonlarining namoyishi, mashhur olimlarning chiqishlari va boshqalar bo`lishi mumkin. Elektron darslikni yaratishda ma`lumotlar omborini yaratish va unga ma`lumotlar kiritish lozim bo`ladi. Bunday vaziyatda ma`lumotlar omboriga murojaat va unda joylashgan materiallar ustida amallar bajarishning ayrim usullari mavjud bo`ladi.

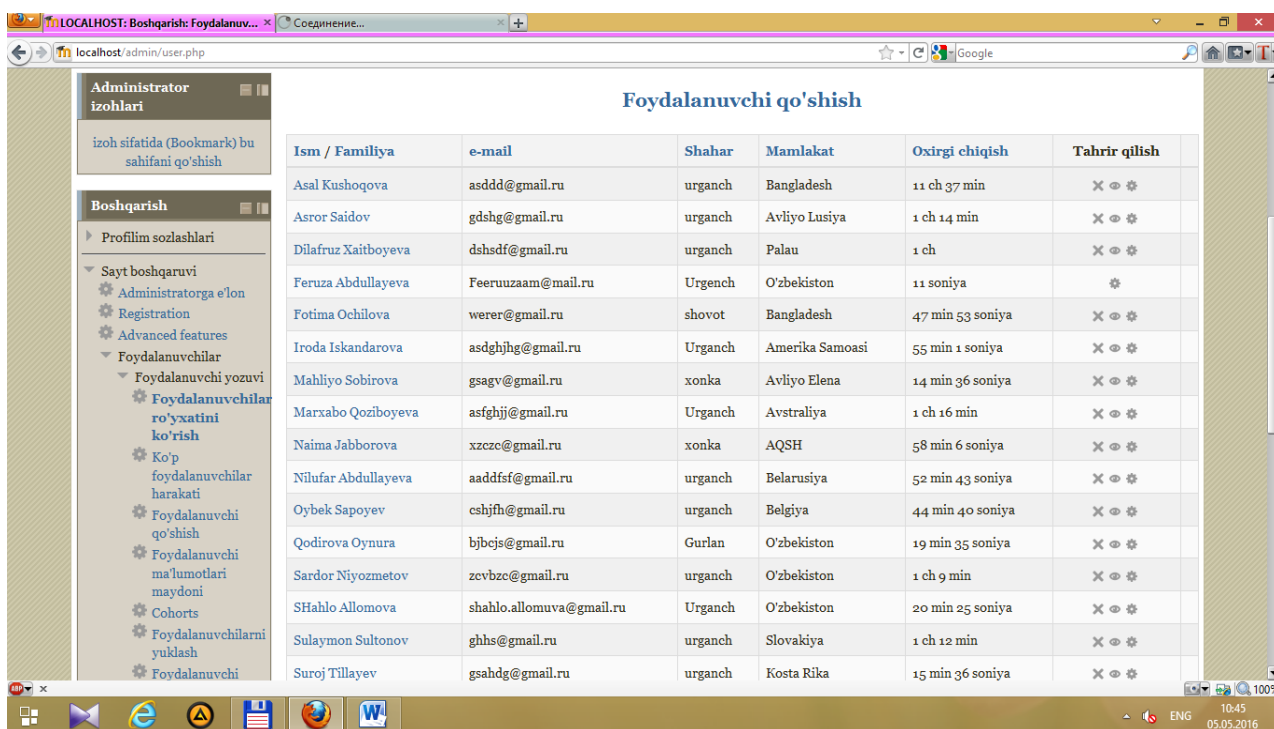
Zamonaviy kompyuterga mo`ljallangan didaktik dasturlar (elektron darsliklar, kompyuter topshiriqnomalari, Multimediali elektron darsliklar, gipermatnli axborot-ma`lumot tizimlari, elektron arxivlar, elektron kataloglar, ma`lumotnomalar, entsiklopediyalar, sinovchi va shakllantiruvchi trenajyor dasturlar) o`qitishning mul timediya vositalari sarasiga kiradi. Multimediya didaktik materialni uzatishni yuqori darajada qulay va ko`rgazmali bo`lishini ta`minlaydi, bu o`z navbatida talabalarda o`rganishga qiziqishni orttiradi.(3-rasm)

(3-rasm)

Moodle dasturida laboratoriya mashg'ulotini yaratish shu ko'rinishda bo'ladi. Topshiriqlar degan element ochib nomini "laboratoriya ishi" deb nomlanadi va izoh yozladi.

Laboratoriyalarni aloxida kitob qilib tashlab qo'yish yoki boshqa resurslarda ham tagdim etish mumkin. O'quvchilar shu yerdan olib ishni bajarishadi. (4-rasm)

(4-rasm)

O'quvchilar o'z login, parollari orqali kirib masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari faniga kirib berilgan topshiriqni bajarishadi. Bajarib bo'lgandan keyin laboratoriya ishini ichiga, izoh tagiga tashlanadi. (5-rasm)

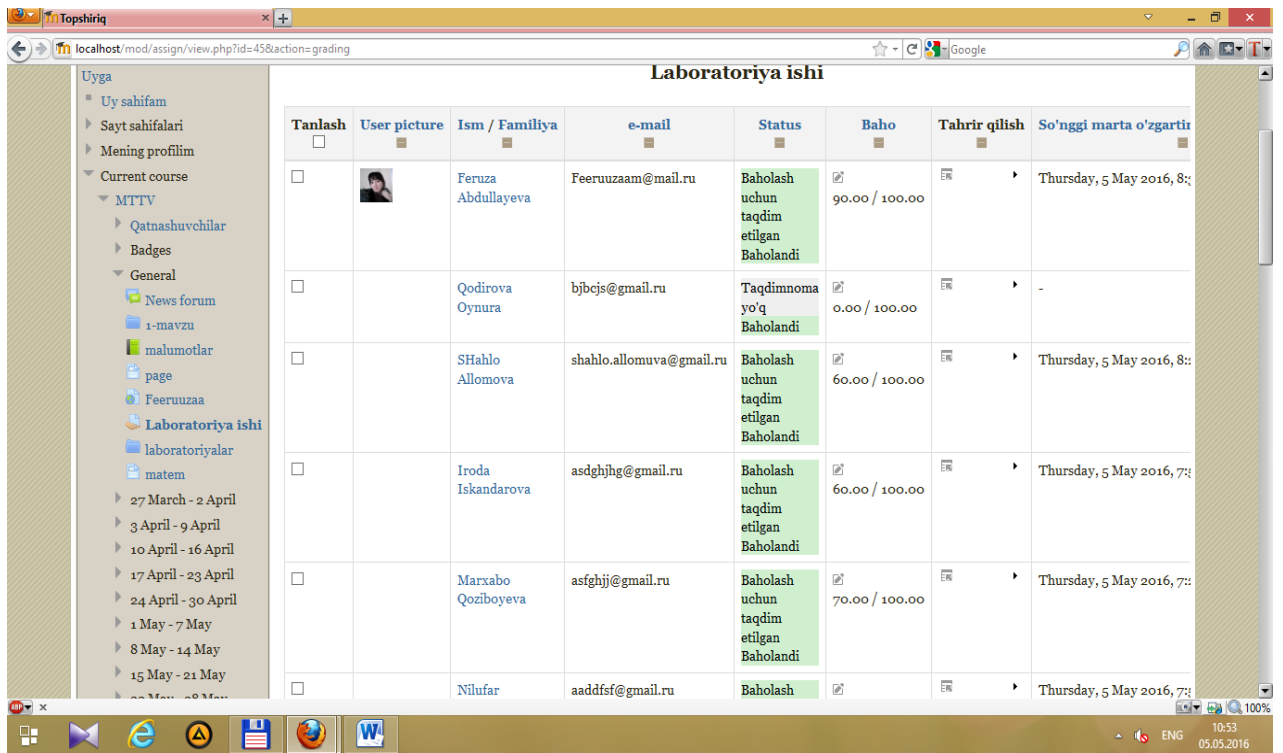

(5-rasm)

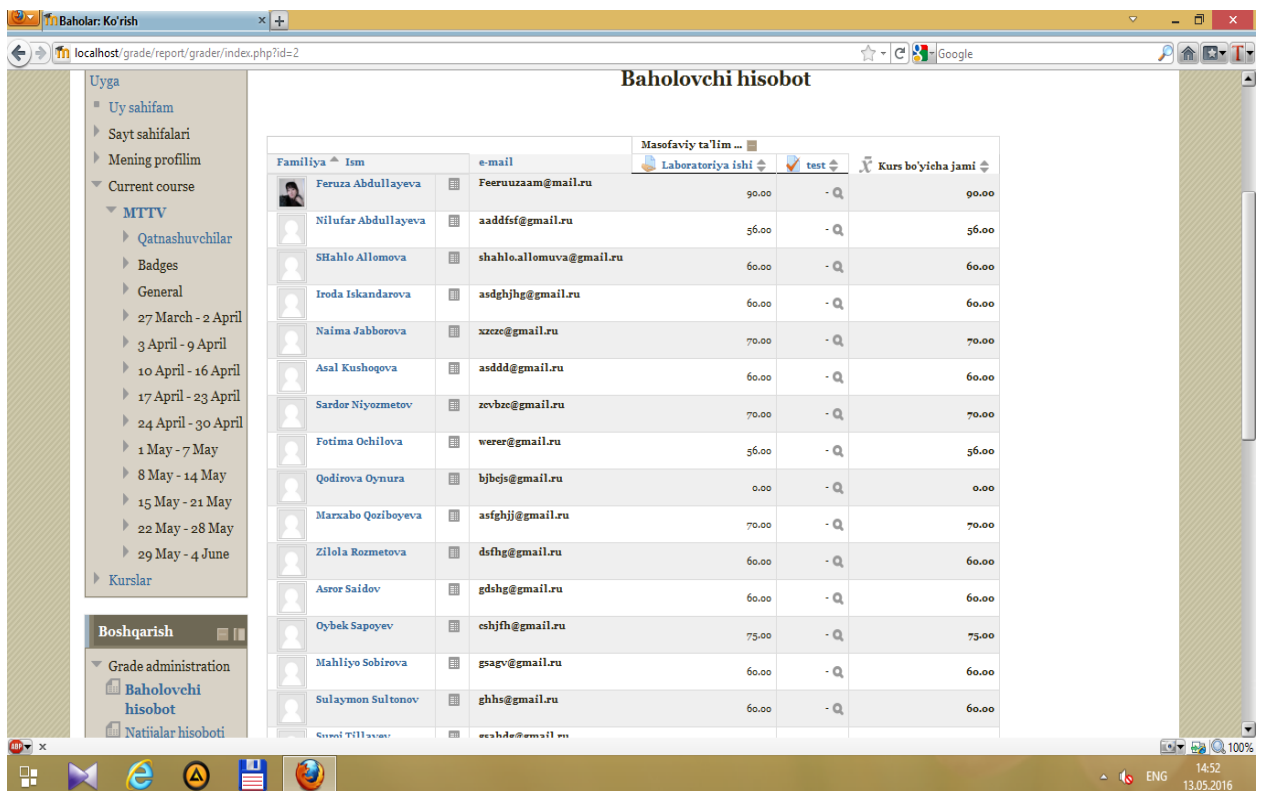
O'qituvchi bajargan topshiriqini bajarganligini ko'rib chiqqan holda boho qo'yadi. O'quvchilar baholarini shu yerdan o'zlari ko'rib olishlari mumkin. Hozirda deyarli barcha oliy ta'limda shu yo'ldan foydalanmoqda. Bu moodle dasturi o'quvchi va o'qituvchi uchun qulay va oson. (6,7-rasm)

(6-rasm)

(7-rasm)

(8-rasm)

Hamma talabalarni baholari tushib chiqiladi va hohlagan talaba kirib ko'rishlari mumkin.(8-rasm)

2.2.Laboratoriya mashg`uloti va uni tashkillashtirish uslubiyoti

Laboratoriya ishini bajarishda bitta misol bilan tushintirish mumkin.bu laboratoriyada mavzusi,ishni bajarish tartibi, topshiriqlari,ishlash jarayonini bajarishni rasmlari bilan tashlab chiqilgan shunga qarab laboratoriya ishlari topshiriladi:

Interfeys tuzilishi

Kursning tashqi ko`rinishi

Sahifaning yuqori qismida sayt logotipi va nomi ko`rinib turadi.

The screenshot shows a web browser window displaying the website for TATU Urganch filiali. The page layout includes a header, a left sidebar with navigation menus, a central content area, and a right sidebar with additional information and a calendar.

Asosiy menyu

- Rivojlanish dinamikasi
- O'zbekiston Respublikasi mas'uliyatli ta'limi Nizomining loyihasi
- Hobochiv cahta
- TATY YO rpoqecop - - vortvukooa neimertu

Sayt boshqaruvi

- Administratorga e'lon
- Foydalanuvchilar
- Kurslar
- Baholar
- Joylashuv
- Til
- Modullar
- Himoya
- Tashqi ko'rinish
- Qoldirilgan sahifa
- Server
- Tarmoq
- Hisobotlar

Kurslar kategoriyalari

O'quv kursi	97
AKT	3
Ingliz tili	1
Iqtidorli talabalar kurslari	1
Maktablar uchun	3
Elektron hukumat	3
Kollejlar uchun	1
Matematika(Abituriyentlar uchun)	1
Fizika (abituriyentlar uchun)	3
Ingliz tili (Abituriyentlar uchun)	1
ATTESTATSIYAGA TAYYORGARLIK 2014	
Informatika va AT	7
2014-2015 o'quv yili	
"Axborot texnologiyalari" kafedrasini	
Computer vision	2
GIS texnologiyasi va ilovalarni ishlab chiqish	1
Industrial ilovalar	1
Qaror qabul qilish tizimlari	2
Ma'lumotlar tuzulmasi va algoritmlar	2
Boshqa	12
Tizimli dasturiy ta'minot	1
Muhandislik psixologiyasi	2
Dasturlash tamollari	2
Operasion tizimlar	2
Ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimi	2
Lokal tarmoq vositalari	2
Konsaltning asoslari	2
Axborot tizimlarini loyihalash	2

Tahrir qilish

TATU Urganch filiali virtual ta'lim tizimi veb-sayti 2013 y. 2 sentabrdan tashkil etilgan.

TATU veb sahifasi

TATU VTT

ATDT kafedrasining MOODLE sahifasi

"Telekommunikatsiya injiniringi" kafedrasini

Amaliyot kundaligi 2013-14

Kalendar

March 2016

Dsh	Shb	Chr	Pay	Jum	Shn	Yak
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Dean's office

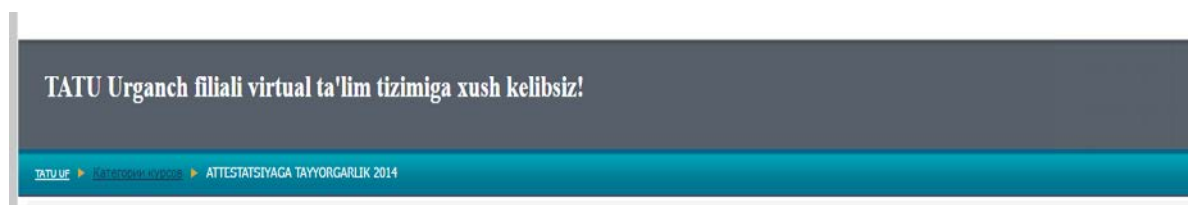
Blog menyusi

Saytdagi foydalanuvchilar

(Oxirgi 5 daqiqalar)

Shohida Yusupova

Quyida sayt ierarxiyasida joriy sahifani o`rnini ko`rsatuvchi navigatsiya panelini ko`rishingiz mumkin.

Bu menyu elementlari ssilka ko`rinishida bo`ladi:

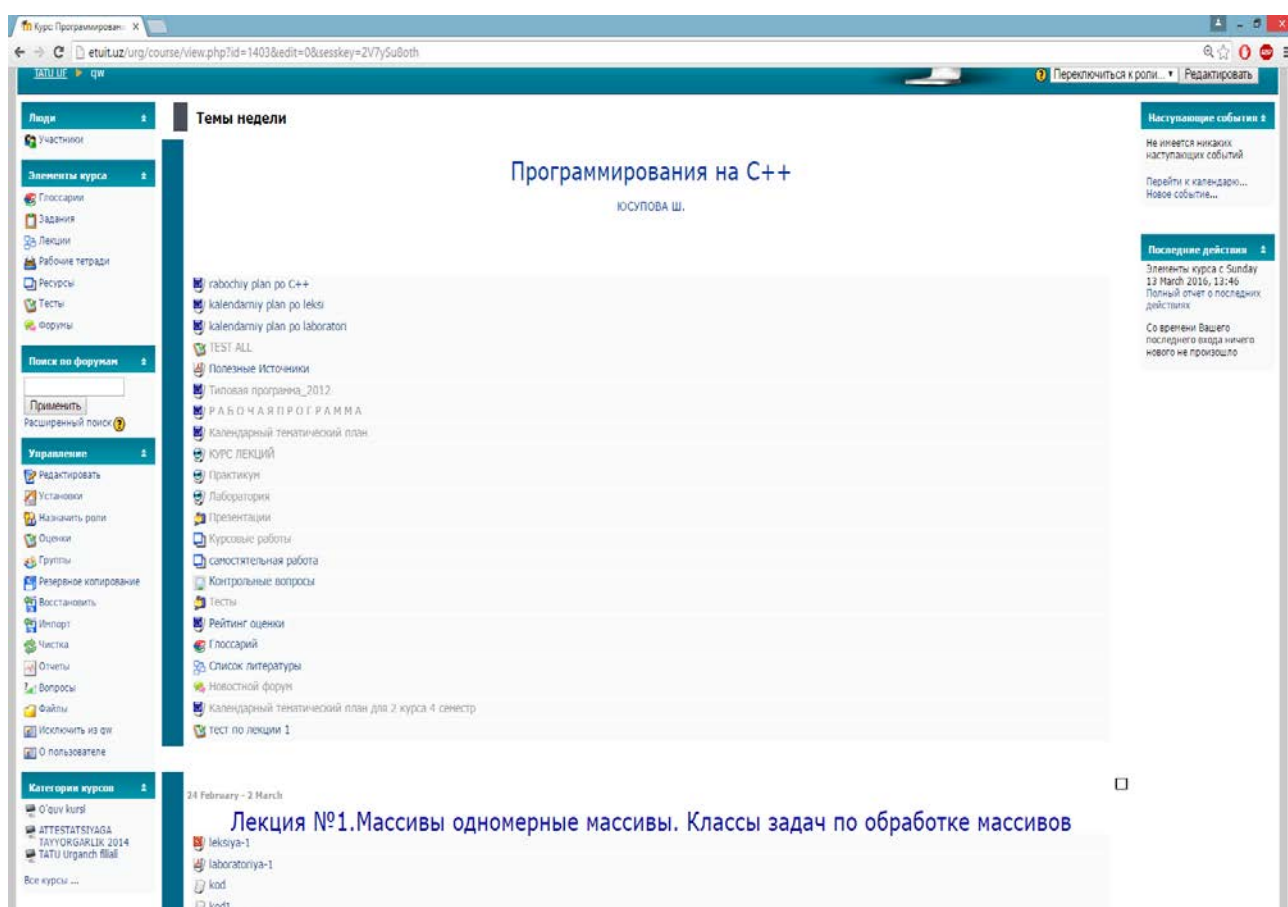
Navigatsiya paneli osti uch qismga bo`linadi. Sahifa kolonkari o`ng va chap chekkasi bo`ylab bloklar joylashadi, o`rta keng bo`limida kurslar kategoriyalari keltirilgan bo`ladi.

2.2. Bloklar

Blok – bu kurs ishlanmalari, ssilkalar va boshqa ishlanmalarning bir xossa bo`yicha jamlanmasi xisoblanadi. Bloklar ramka bilan o`raglan bo`ladi.

2.3. Kurs razdellari

“struktura” yoki “kalendar” ko`rinishida bo`ladi. Razdellar odatda bitta mavzu bo`yicha ma`lumotni saqlaydi.

Yuqori razdel odatda haftalar soniga hisoblanmaydi. Ushbu razdelda odatda kurs nomi, kurs o`qituvchisi, kursga ajratilgan soatlar, ishchi dastur va boshqa ma`lumotlar keltirilgan bo`ladi.

2.4. Interfeys tili

Moodle da interfeys tilini fayl tillari, tizim xabarlarini, ssilka tiliga qarab o`zi aniqlaydi.

TATU Urganch filiali masofaviy kursida uchta tilde ish yuritish imkoniyati

bor:

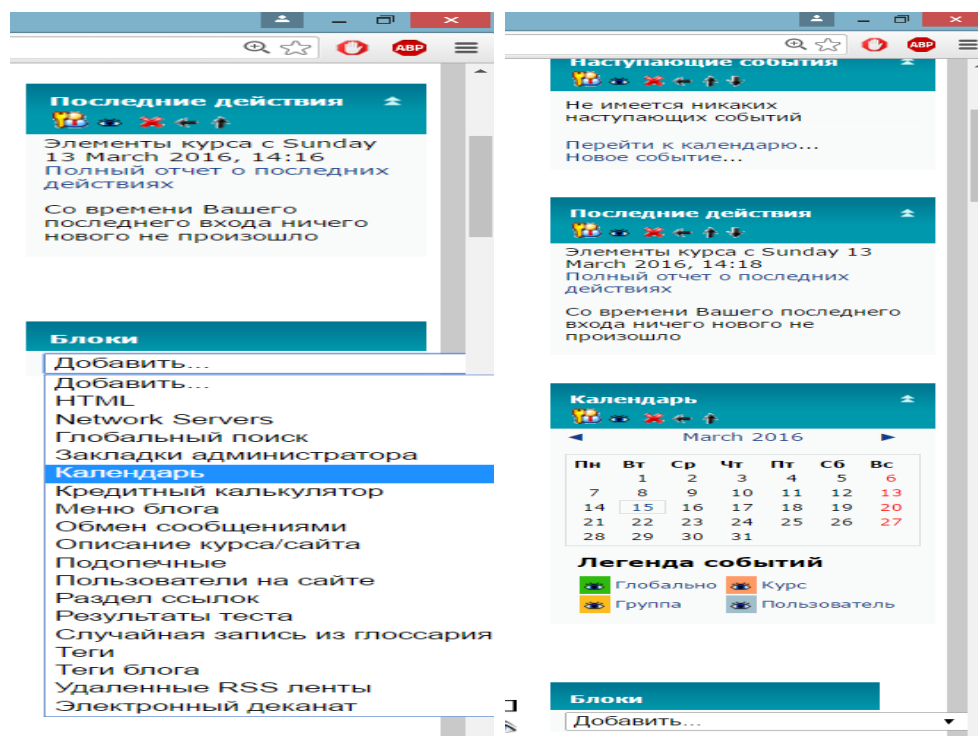
- ingliz
- rus
- o`zbek

Foydalanuvchi o`ziga mos uchta tildan birini tanlashi mumkin:

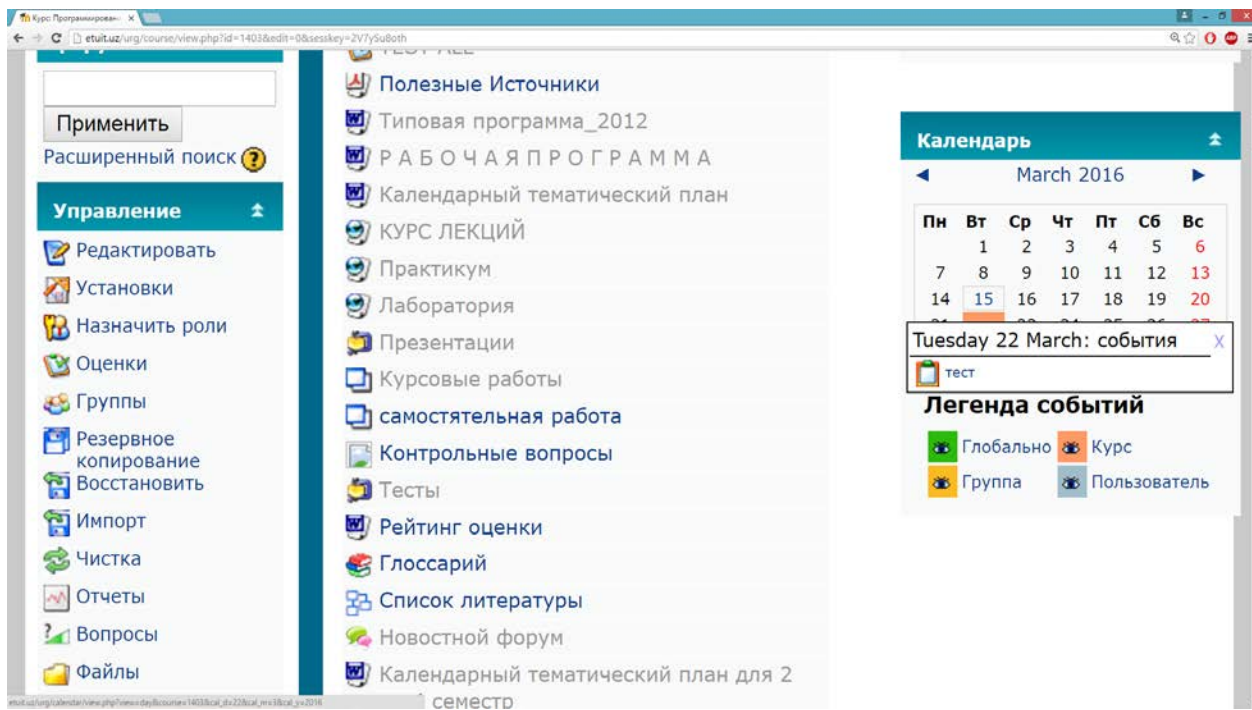
2.5. Kalendar bilan ishlash

Kursda o`qituvchi kalendar blokini kiritishi mumkin.

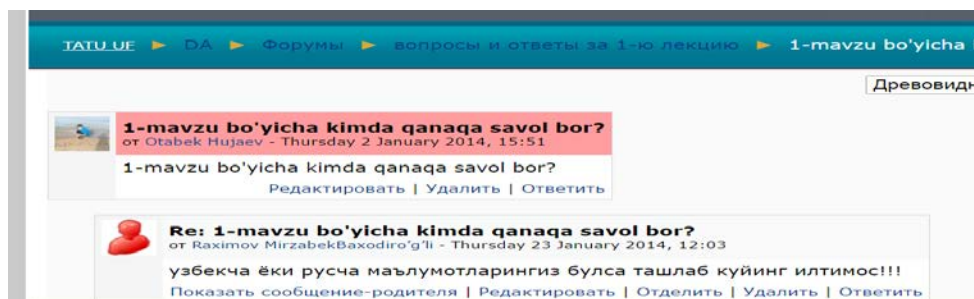
Kalendarda joriy sana ramkaga olingan holda tasvirlanadi, shuningdek muxim hodisalar kiritilgan sanalar rang bilan aniqlanadi.

Agar qaysi bir sanada muxim hodisalar bo`lsa sanani sichqoncha ko`rsatkichi bilan tanlasak o`sha sanadagi hodisalarni ko`rsatadi:

2.6. Xabar almashish

Moodleni ichida ma`lumotlarni, xabarlarini almashuvchi pochta tashkilasht.

2.7. HTML muxarriri bilan ishlash

Moodle masofaviy ta`lim sayti xususiy Richtext HTML-muxarriri WYSIWYG mavjud, u hamma maydonchalarni tahrirlash va formula, grafikani tahrirlash imkoniyati mavjud. Tahrirlash mumkin bo`lgan maydonchalar ustida quyidagi panel joylashgan bo`ladi:

2.7.1. Ssilkani qanday qo`yish mumkin

Tahrirlash oynasidagi ixtiyoriy tekst yoki tasvir ssilka o`rnini egallashi mumkin.

Buning uchun matn yoki rasmni belgilab tugmasini tanlashimiz kerak .

2.7.2. Tasvirni qo`yish

Grafik tasvirlar sifatida moodleda uch xil tipli fayllar ishlatiladi:

- gif-tipi 256 xil rangga ega va tasvirlar uchun ishlatiladi.
- jpg-yoki jpeg tiplari 2mln. ortiq ranglarga ega va ular rasmlar uchun ishlatiladi.
- png tipi internet uchun zamonaviy format xisoblanadi.

Fayllar serverda saqlanishi kerak va tahrirlash panelidagi tugmasini tanlash kerak:

Topshiriqlar:

Topshiriq №1. Kursga kalendar qo`shing.

Topshiriq №2.Kurs tilini sozlang.

Topshiriq №3.Ssilka qo`shing.

Topshiriq №4. Rasm qo`shing

MTTV: Edit profile

localhost/user/editadvanced.php?id=2&course=2

Course administration

Switch role to...

My profile settings

- Edit profile
- Change password
- Roles
- Messaging
- Blogs
- Badges
- Activity reports

Site administration

Search

Timezone: Server's local time

Preferred language: O'zbekcha (en)

Description

Font family: Font size: Paragraph

Path: p

User picture

Current picture: None

New picture

Maximum size for new files: Unlimited, maximum attachments: 1

Add...

Files

You can drag and drop files here to add them.

Picture description

Masofaviy ta'lim texnologiyalari va v...

localhost/enrol/users.php?id=2&page=0&perpage=100&sort=lastname&dir=ASC

Masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari: 5 enrolled users

You are logged in as Feruza Abdullayeva (Logout)

Home > My courses > Miscellaneous > MTTV > Users > Enrolled users

Navigation

- Home
- My home
- Site pages
- My profile
- Current course
- MTTV
 - Participants
 - Badges
 - General
 - 27 March - 2 April
 - 3 April - 9 April
 - 10 April - 16 April
 - 17 April - 23 April
 - 24 April - 30 April
 - 1 May - 7 May
 - 8 May - 14 May
 - 15 May - 21 May
 - 22 May - 28 May
 - 29 May - 4 June
- My courses

Administration

Enrolled users

Search: [] Enrolment methods: All Role: All Filter Reset Enrol users

First name / Surname / Email address	Last access	Roles	Groups	Enrolment methods
Feruza Abdullayeva feruzaam@gmail.ru	5 secs	Student X		Manual enrolments from Wednesday, 13 April 2016, 12:00 AM
SHahlo Allomova shahlo.allomova@gmail.ru	Never	Student X		Manual enrolments from Wednesday, 13 April 2016, 12:00 AM
Iroda Iskandarova asdghjh@gmail.ru	Never	Student X		Manual enrolments from Wednesday, 13 April 2016, 12:00 AM
Qodirova Oynura Feruzaam@gmail.ru	Never	Student X		Manual enrolments from Wednesday, 13 April 2016, 12:00 AM
Marxabo Qoziboyeva asfghj@gmail.ru	Never	Student X		Manual enrolments from Wednesday, 13 April 2016, 12:00 AM

Enrol users

Настройки...

2.3. Moodle tizimida laboratoriya mashg'ulotlarini yaratish afzalligi

Xorijiy ekspertlarining ma'lumotlariga ko'ra, yaqin yillarda insoniyatni yashashi uchun zarur bo'lgan ta'limning minimal darajasi oliy ta'lim bo'ladi. Shunday ekan, ko'p sonli talabalarni ta'limning ko'pdozgi shaklida o'qitish uchun eng rivojlangan davlatlarning xam byudjet mablagi yetmasligi mumkin. Shuning uchun xam, sungi un yillikda kunduzgi bo'limlarda O'qiyotgan talabalarga qaraganda, noan'anaviy texnologiya asosida o'qiyotgan talabalarning soni tezrok o'smoqda. O'qitishning noan'anaviy shakliga utish tendentsiyasini apa shunday texnologiyalarda kadrlar tayyorlaydigan va ularii kayta tayvrlaydigan ta'lim muassasalarining sonini ko'payishida xam kurish mumkin. 1995-2000 yillarda 1000 ta va xozirgi kungacha yana shuncha kushilgan bulsa kerak. Noan'anaviy ta'lim muassasalarining bunday kagga tezlikda ko'payishi zamon talabidan kslib chikmoqda. Shu tarzda, XXI asrning muxim o'quv texnologiyalarilan o'xshab masofali o'qitish xayotimizga kirib kelmoqda.

Masofali ta'lim (distant education) - axborot texnologiyasidan foydalangan xolda, masofadan turib, o'quv axborotlarining almashuvini ta'minlaydigan. o'quv jarayonini olib borish xamda boshqarish tizimini amalga oshiradigan bilim va ko'nikmalarni egallash jarayonidir.

Moodle kurslarni boshqarish tizimi Martin Dougiamas tomonidan yaratilgan (ma'lumotlarni boshqarish tizimi), shuningdek ta'limni boshqarish tizimi yoki virtual o'qitish muhiti sifatida ham mashxur. U erkin tarqatiluvchi (GNU GPL litsenziyasi bo'yicha tarqatiladi) veb-ilova bo'lib onlayn-o'qitish uchun saytlar yaratish imkonini beradi. Masofaviy ta'lim jarayonini ta'lim tizimini boshqaruvchi dasturiy (LMS-Learning Management System) tizimlaridan foydalangan holda tashkil etish mumkin.

Moodle bu tizim (Content Management System CMS) saytining maxsulotini boshqaruvi, o'qituvchilarning onlayn-kurslarini tuzish qo'llanmalari va ishlash tizimi. Moodle tizimi masofali o'quv jarayonida keng qamrovli imkoniyatlar va o'quv jarayonida qo'l keladigan qo'llab to'la to'kis quvvatlash o'quv materiallarining keng ko'lamda yoritilishi, bilim saviyasini tekshirish va

boshqaruvida ishlash imkonini yaratadi. Xozirgi vaqtda Moodle tizimi jaxonning yirik universitetlarida qo`llab kelinmoqda. Moodle tizimida taxminan 2 mln nafar faoliyat olib boruvchilar qayd etilgan, 200-ta davlatda 70-tildagi 46-ming o`quv partallari va 300-nafar programist-ishlab chiqaruvchilar faoliyat olib bormoqda. Moodle so`zi so`zlarning obverturasi bo`lib "Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment". Moodle modifikatsiyasiz Unix, Linux, FreeBSD, Windows, Mac OS X, Netware va boshqa PHPni qo`llab quvvatlovchi operativ sistemalarda ishlaydi. Ma`lumotlar MySQL va PostgreSQL ma`lumotlar omborida saqlanadi.

Moodle daslurida laboratoriya yaratish avzalligi shundaki unda o`quvchi va o`qituvchiga qulay va oson. Moodle dasturida laboratoriya mashg`ulotini yaratish shu ko`rinishda bo`ladi. Topshiriqlar degan element ochib nomini "laboratoriya ishi" deb nomlanadi va izoh yozladi.

Laboratoriyalarni aloxida kitob qilib tashlab qo`yish yoki boshqa resurslarda ham tagdim etish mumkin. O`quvchilar shu yerdan olib ishni bajarishadi. O`quvchilar o`z login, porollari orqali kirib masofaviy ta`lim texnoloiyalari va vositalari faniga kirib berilgan topshiriqni bajarishadi. Bajarib bo`lgandan keyin laboratoriya ishini ichiga, izoh tagiga tashlanadi. O`qituvchi bajargan topshiriqini bajarganligini ko`rib chiqqan holda boho qo`yadi. O`quvchilar baholarini shu yerdan o`zlari ko`rib olishlari mumkin. Hozirda deyarli barcha oliy ta`limda shu yo`ldan foydalanmoqda. Bu moodle dasturi o`quvchi va o`qituvchi uchun qulay va oson. Oddiy usulda laboratoriya mashg`uloti noqulayliklar tug`diradi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytish lozimki, bu masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari fanida masofadan turib ta'lim olishni o'rgandim.

Kurs ishida masofaviy talimda laboratoriya mashg'ulotini yaratish mobaynida virtual talimda ish yuritish bilan tanishdim. Moodle daslurida laboratoriya yaratish avzalligi shundaki unda o'quvchi va o'qituvchiga qulay va oson.

Laboratoriyalarni aloxida kitob qilib tashlab qo'yish yoki boshqa resurslarda ham tagdim etish mumkin. O'quvchilar shu yerdan olib ishni bajarishadi. O'quvchilar o'z login, parollari orqali kirib masofaviy ta'lim texnologiyalari va vositalari faniga kirib berilgan topshiriqni bajarishadi. Bajarib bo'lgandan keyin laboratoriya ishini ichiga, izoh tagiga tashlanadi. O'qituvchi bajargan topshiriqini bajarganligini ko'rib chiqqan holda boho qo'yadi. O'quvchilar baholarini shu yerdan o'zlari ko'rib olishlari mumkin. Hozirda deyarli barcha oliy ta'limda shu yo'ldan foydalanmoqda. Bu moodle dasturi o'quvchi va o'qituvchi uchun qulay va oson. Oddiy usulda laboratoriya mashg'uloti noqulayliklar tug'diradi.

Laboratoriya ishlarini virtual tarzda bajarishning avzaligi o'qituvchiga baholashda yordam beradi, ishini yengilashtiradi. O'quvchilar bahosini shu yerdan o'zlari ko'rib olishi mumkin. Masofaviy ta'limda laboratoriya mashg'ulotini faqat kompyuterda ishlash mumkin. O'quvchilar o'zlarining login, parolidan kirib tashlashi mumkin. Hozirgi texnologiyalar asrida bu moodle dasturida laboratoriya mashg'uloti yaratishi juda samarali va qulay.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O`zbekiston Respublikasining “Ta`lim to`g`risida” gi Qonuni. //Barkamol avlod O`zbekiston taraqqiyotining poydevori.Toshkent;“Sharq”, 1997, 20-29 betlar.
2. O`zbekiston Respublikasining “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to`g`risida”gi Qonuni. //Barkamol avlod O`zbekiston taraqqiyotining poydevori.Toshkent; “Sharq”, 1997, 31-61 betlar.
3. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2002 yil 30 maydagi «Komp yuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to`g`risida»gi farmoni.
4. O`zbekiston respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 6 iyundagi 200-sonli «Komp yuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora tadbirlari to`g`risida»gi qarori.
5. A.Parpiev, A.Maraximov, R.Hamdamiyov, U.Begimkulov, M.Bekmuradov, N.Tayloqov. Elektron universitet. Masofaviy ta`lim texnologiyalari O`zME davlat ilmiy nashriyoti.T. 2008, 196 b.
6. SH.Yusupova, F.Mashoripova. Masofaviy talim texnologiyalari va vostalari fanidan laboratoriya mashg`uloti.